

ARTIC. II.

An *relatio* huius generis posset immediate in *substantia*, & in alia relatione fundari?

1. Sentent.

QUAMVIS de *substantia* non sit ita controuersum: maxima tamen est inter utrāque scholam concertatio; an *relatio* possit aliam relationem fundare? Partem negatiuam tenuerunt Thomistæ cum Ferrara quarto contragent. cap. 4. & Socrate quinto Metaphysic. quæst. 29. & alijs: quam probant primò, ex Arist. tantum tria fundamenta relationum assignante: scilicet quantitatem; actionem & passionem, & rationem mensuræ: ergo aliud præter ista assignari est contra Arist. vel dicendum est, quod ipse fuerit diminutus.

2. Argum.

Secundò, *relatio* est ratio referendi unum ad aliud: ergo per se ipsam, & non per aliam relationem, refertur ad omne illud, ad quod ordinari potest: sed, si una *relatio* aliam fundare posset: non per se ipsam, sed per illam aliam ordinaretur: quod videtur impossibile: ergo.

3. Argum.

Tertio, quia aliter daretur processus in entibus realibus: patet: quia si paternitas fundat relationem, cum illa secunda sit vera *relatio*, fundabit alteram: & sic in infinitum: propter quod vitandum, ait Doctor quinto Metaphysic. quæst. vndecima, conclusione decima, & in primo dist. 26. quod aliqua *relatio* præcise non est fundamentum relationis.

4. Argum.

Quartò, sicut materia non est materia, sed forma: sic *relatio* non est relationis; sed absoluti: ergo absolutum, & non *relatio*, erit fundamentum relationis realis.

Sentent.

Doctoris.

5. Notand.

Secunda, & opposita sententia est Doctoris, pro qua notandum primo, ex eodem in primo distinct. 19. quæstionē prima litera A. quod de relationibus identitatis, & qualitatis, & similitudinis, dupliciter loqui possumus: stricte scilicet & large; primo modo peculiaribus entibus attribuuntur: vt identitas substantiae: & qualitas quantitatis; & similitudo qualitatis, quarum fundamenta sunt res illius generis, in quo fundantur: & ratio fundandi est viuitas formalis talium rerum. Secundo modo in omni genere: in & extra genus reperiuntur.

Secundo notandum: quod hæc tria, substantia, quantitas, & qualitas; etiam dupliciter sumuntur: stricte; prout tria prædicamenta absolute constituant: large autem in omni ente inueniuntur. De substantia patet: quia communiter pro essentia sumuntur: & omne ens habet necessaria suum quid: de qualitate etiam constat: circuit namque omne ens: vnde quinto Metaph. cap. de Qualitate dicitur: differentia essentialis qualitatis, & Porphyrius ait, ipsam in quale quid prædicari. Similiter quantitas improprie; id est, quantitas virtutis, seu perfectionis; in omni includitur ente: quodlibet enim habet suam magnitudinem perfectionis. Itaque quodlibet ens

tripliciter considerari valet: vel per modum habentis quidditatem: vel per modum habentis quantitatem perfectionis: vel tandem per modum qualis: & cum qualitas, quantitas, & substantialitas, sit fundamenta similitudinis, equalitatis, & identitatis: sequitur, quod in omni ente possunt ista tres relationes immediate fundari: & hoc voluit Philosophus decimo Metaphysic. tex.

12. quando dixit: omne ens omni enti comparatum est idem, vel diuersum: & similiter potest dici: & quale vel inæquale: simile, vel disimile. Vnde sicut harum relationum fundamenta sunt transcendentia: etiam & ipsæ transcendentes sunt: id est, in quolibet genere reperiuntur.

3. Notand.

Tertio notandum: quod relatio dupliciter sumitur: vel quatenus est præcise, & formaliter ratio unum ad aliud referendi: vel materialiter; prout scilicet conuenit cum alia relatione in specie, & natura una: vt duæ paternitates considerantur, quatenus sunt eiusdem speciei in prædicamento relationis: haberent enim hoc prædicamentum sua genera, species, & individua: sicut & quodlibet aliud genus.

Dicendum primò. Relatio realis immediate in substantia fundari potest: hæc est Doct. & suorum quinto Metaphysic. quæst. 11. & in primo distinct. 31. & in secundo distinct. 1. quæst. 5. & in tertio distinct. 8. & quodlib. 6. contra Sotum & Toletum in præsenti: probatur primo, distinctione realis est relatio realis: hæc enim tria, distinctione, & oppositio habent se per ordinem: sed substantia, omni accidente remoto; adhuc est distincta realiter ab alia substantia: puta, homo à lapide: ergo aliqua *relatio* realis fundatur immediate in substantia. Major patet, & minor probatur: quia distinctio essentialis non est per aliquid accidens rei distinctæ.

Secundò, forma substantialis, secundum se ipsam dependet à sua causa efficiente, sed dependentia realis, qualis est effectus realis ad causam realem, est relatio realis: ergo, &c.

Tertio, omnis similitudo est relatio: quia nihil est sibi, sed alteri, simile: sed una substantia est alteri realiter simili: ergo talis similitudo realis immediate in substantia fundatur: probo minorem: quia non minus Petrus, & Ioannes sunt similes in natura humana, quam duo alba in albedine: ergo.

Dicendum secundò. Relatio realis potest esse immediatum fundamentum alterius relationis realis, hæc est Doct. quinto Metaph. quæst. 11. in primo distin. 1. quæst. 4. distin. 6. quæst. 1. dist. 12. quæst. 1. dist. 19. quæst. 1. & in secundo dist. 1. quæst. 4. ad quintum, in quarto dist. 6. quæst. 10. quem sequuntur omnes eius discipuli ibide, in contra Caiet. Socratem, Masium, Murciam, & innumerous alios: probatur primo, ita eiusdem rationis sunt duæ paternitates, seu duæ relationes eiusdem speciei, sicut duæ albedines, & duæ qualitates, sed inter istas est conformitas, & relatio realis: ergo & inter illas.

Secundò, sicut inter duæ paternitates est realis conformitas: sic inter paternitatem, & filiationem est realis dissimilitas: sed talis dissimilitas est realis relatio: ergo,

Ter-

1. Secundo: Relatio secundum communiter loquenter non producitur, sed resultat; & compunctione ad productionem extremorum: ergo sufficit actio, qua producuntur extrema; vt ipsa resultet: non enim multiplicanda sunt actiones sine necessitate.

Quarto probatur a priori: duas relationes eiusdem speciei sunt entia realia habentia naturam specificam, vnam, realem, in qua conueniunt, eo modo, quo eam habent Petrus, & Paulus: ergo habent proximum fundamentum relationis idem. Tertius realis: nempe unitatem formalem relationis specifica, quan participant: ergo tales relationes immediate præfatae relationem fundant. Alias rationes vide apud Valerianum in secundo lib. sue Logicae distinct. 5. art. 2. quæst. 2.

Ad primū.

3. Notand.

Ad secundum.

Ad tertium.

Ad secundum dico: quod relatio formaliter sumpta est ratio referendi; & vt sic non est fundamentalis: secus pro materiali considerata.

Ad tertium dicendum: quod illa relationes, seipso, sunt similes, & æquales: nam quando denominatio aliqua est eiusdem rationis cum aliqua forma, & effectu formaliter illius, quem ipsa alteri confert, & intrinseca, ac inseparabilis ab ipsa, siendum est in tali forma: plena enim per se est talis: vt existentia, seipsa, & non alia, existit: quætitas seipso & non per aliam quantitatè, est quætitas: sic in proposito dicendum est.

Vel potest dici: quod in absolutis inconveniens est progredi in infinitum: secus in relationibus: vt de secundis intentionibus alibi diximus.

Ad quartum.

Ad quartum, nego paritatem rationis: nam implicat, quod materia sit fundamentum alterius materiae: non autem implicat: quod relatio pro materiali fundet aliam relationem, quæ mediate ad absolutum primæ terminatur: quod tantum vult Doct. in tertio argumento relatus.

ARTIC. III.

An *relatio* realis per aliquam actionem producatur: & cuius sit talis actio; termini; an fundamenti, an agentis extrema causans?

1. Senten.

T

RIPLEX circa hunc articulum sententia versari potest: prima est Stephanii Bruliferi, quem citat Bargius in primo distin. 17. quæst. 2. fol. 216. lit. L.

1. Argum.

Afferent relationem realem causari à causante extrema: quia sic probari potest: nam secundum Arist. ad relationem huius generis non est per se motus, nec mutatio: sed si relatio produceretur immediate ab extremitate, ad illam esset per se motus, contra Arist. ergo dicendum est: quod non ab extremitate, sed ab agente causante extrema producitur.

2. Argum.

2. Sentent.

1. Argum.

2. Argum.

3. Sentent.

1. Not.

Corol.

Ex quo inferatur: aliud esse terminare motum; aliud terminare mutationem; & aliud terminare actionem: nam terminare motum est, formam successivam acquisibilem acquiri per motum successivum: terminare mutationem est, formam totam indubitate & in instanti acquiriri: at vero terminare actionem productam est formam habere esse per ipsam sine motu, & mutatione: nisi forte per accidens: vel nisi motus su-

C. 5 matus

matur larges; prout actionem comprehendit: stri
cte enim solum in substantia; quantitate; qualita-
te; & vbi; reperitur; vt ex 5. Physicorum liquet:
pro quo vide Doct. in 4. distinct. 10. quæst. 6.

2. Nota.
Secundo notandum: quod actio respicit po-
tentiam: sicut & potentia agens, cuius est poten-
tia. Vnde sicut duplex est agens reale naturale;
alterum, quod agit per motum, sive mutationem
proprie dictam: alterum per simplicem actionem
productivam: sic potentia, sive actio, est duplex:
alia transmutativa, quæ est principium transmu-
tandi aliud, in quantum aliud: de qua Aristot. 9.
Metaph. Altera est productiva simpliciter: & est
duplex: alia pullulatoria, quæ producitur terminus
formaliter à causa distinguitus: vt actio, qua
potentia animæ ab ipsa anima producuntur:
alia, quæ producitur terminus realiter distin-
gutus: vt actio, qua Sol suos radios producit: &
hac actione fundamentum relationem causat. Pro his actionibus: & quomodo illarū sint octo
genera: consule Franciscum de Mayronis in suo
conflatu: quæst. 1. & 2.

3. Nota.
Tertio notandum: quod licet communiter
dicatur: relationem realem requirere ad sui esse
fundamentum, & terminum: non intelligendum
est: quod terminus effectiue concurrat ad ipsam:
solum enim fundamentum est causa productiva
illius: causa, inquam, effectiva, immediata, pra-
cisa, & adæquata, sine qua impossibile est ipsam
relationem ab alio immediate causari; etiam ab
ipso Deo: nam licet, secundum Doct. quodlib.
7. posse Deus causare immediate omne causa-
bile sine causa secunda efficiente; intelligendum
est: vel de causabili absolute tantum; & non de
relatio: vel de causabili non comparato ad
causam, præcisam, & adæquatam, ac immediata-
tam, maxime quando concurrit necessario in ra-
tione subiecti immediati, ac necessarij: quale
est fundamentum respectu relationis: terminus
autem tantum concurrit, vt conditio: seu vt
concausa terminans, ac compleans esse relationis:
non quod illi tribuat aliquid esse enti-
tium; sed quia relatio realis est essentialiter ha-
bitudo ad terminum realem: & ita implicat esse
sine termino, ratione cuius dicetur specificari:
non quod terminus sit intrinsece de quidditate
relationis: sed quia ordo ad ipsum est illi es-
sentialis: & hoc est, quod communiter dicitur: quod
relatio sumit entitatem à fundamento, & specifi-
cationem à termino: ac si dicatur: relatio esse &
non est à fundamento: specificatiue vero per ordi-
nem ad terminum.

Quarto notandum: quod licet intrinsecus ad-
ueniens relatio non possit esse per se principium
motus, seu actionis; vt aliqui volunt. Tamen po-
test esse terminus motus seu actionis per se; licet
non per se primo: vt optime dicunt Parisenses
in 5. Physicorum art. 2. dub. 2. & Canonicus no-
ster ibidem, q. 5. conclusione primarie opposi-
tum docet Doctor quodlib. 11. dum ait: quod re-
latio tantum terminat motum per accidens: nam
ipse ipsum explicat dicens: per accidens; id est
per aliud; sive alio acquisito: & hoc verū est: nam
relatio non potest immediate produci, non prius
productio aliquo absoluto in aliquo extremonrum

pertinente ad rationē extremi: Quare licet rela-
tio habeat per se propriā nūcitatē per actionem
propriam per se ad ipsam terminatā: hanc tamen
habet, præhabita nouitate alicuius absoluti perti-
nitentis per se ad rationē alicuius extremi: hoc est
clarissimū ad relationē non est per se primo motus:
sed per se non primo: quia prius presupponit
extrema: & hoc tantū intendit Subt. Doct.

Dicendum primo. Relatio realis producitur
actione alia ab illa; qua extrema producuntur:
hæc est expressa sententia Doct. in 1. dist. 17. q. 2.
lit. P. Vbi sic ait: relatio autē cōsequens extrema
necessario non habet causam propriā aliam ab ex-
tremis: ergo per actionē extremonū: & non cau-
sa extrema producentis: causatur relatio secundū
Doct. & in 2. dist. 1. q. 5. dicit: si relatio creature
ad Deū est realiter distincta: tunc immediate de-
pendet ad Deū in ratione causati ad causantē:
ergo secundum Doct. relatio distincta realiter à
fundamento: habet causalitatē immediatā. Do-
ctor sequuntur authores citati cum Parisensis
bus, & Canonico, vt supra: ac etiam Bargius loco
citat: & probatur. 1. Relatio huius generis ha-
bet propriā entitatem realiter ab utroque extre-
mo distinguita: vt articulo sequente videbimus: er-
go habet propriā causalitatē: ita quod non cau-
sur præcisē causalitatē extremonū: quia tunc non
haberet entitatē propriā ab eis realiter distinctā.

Secundo, accidentia omnia (vt ex Doct. in 4.
dist. 12. q. 3. suppono) producuntur à substātia ge-
nita, & non à substātia generata: sed relatio est
accidens: ergo ab extremonis producuntur: & non à
producente extrema, producitur.

Tertio, nona paternitas aut est noua propria
nouitate; aut præcisē nouitate vtriusque, vel al-
terius extremi: si primū habetur intentū. Si secun-
dum: sequitur: quod erit idem: vel cum utroque
extremo: vel cu altero tantū: quia tunc habebit
præcisē eandem causalitatē passiuam: nam eadē
causalitas actiua necessario postulat eandem cau-
salitatē passiuam: ac per consequens non distin-
guetur relatio realiter ab extremonis: quod falsum
esse monstrabimus.

Quarto, Relatio realis habet verū esse reale: er-
go per aliquā actionē reale: ergo vel per actionē
immediate ad ipsam terminatā: & habetur inten-
tū: vel per actionē, qua producitur, vel terminus,
vel fundamētū: non per actionē, qua habet esse ter-
minus quia actio, quæ non attingit subiectū for-
mam; nec ipsam formā attingit: sed actio produ-
cīua termini non attingit subiectū relationis: cū
non subiectetur in termino, sed in fundamento: er-
go non per actionem termini producitur relatio.
Nec habet esse per actionē productū fundamē-
tū, quia relatio est posterior generatione funda-
mento: tū etiā, quia formae cōtrariae non accipiunt
esse per eadē numero actionē: sed idē fundamen-
tū refertur ad diuersos terminos, formis cōtrarijs
relatiis: sicut eadē quātitas, quia est maior respe-
ctu vniuersi: & est minor respectu alterius, qui sunt
duo respectus cōtrarij: ergo relationes istae non
accipiunt esse per actionē, quia quātitas produci-
tur: sed per alia propriū illis. Tū denique, quia ac-
tio, quia fundamētū sicut productū potest non esse,
quādo in ipso consurgit relatio: vt si sit vna albu-

1. Conclus.

in rerum natura; & agēs designat esse statim post
suam productionem: & post multum temporis
aliud agens producat aliud album: tunc in priori
consurgit relatio, non per actionem agentis,
quod defuit; vt pater: ergo, &c.

Dices: quod relatio habet esse per actionē
fundamentū: non immediate, sed mediate.

Contra: quidquid immediate habet esse de
novo; debet habere actionem immediatam ad
ipsum terminatam: sed relatio habet esse de no-
vo immediate: aliter enim, posito fundamento
sine termino in rerum natura, haberet relatio ve-
rum esse; licet mediate: & ita per positionem ter-
mini nihil haberet relatio de novo: quod est fal-
sum: ergo nec per actionem fundamentū; quan-
tu[m]uis mediate; habet esse relatio.

2. Conclus.

Dicendum secundo, terminus nullo modo
concurrit efficienter ad relationē, sed tota actio,
qua producitur tenet se ex fundamento, tanq[ue]
à causa immediata, & adæquata. Hæc est Leu-
cheti vt supra, & quoad primam partem proba-
tur: nam virtus finita debet habere sphæram de-
terminatam suę actiuitatis: sed si terminus posset
relationē realem in fundamento causare; non
haberet talē sphæram determinatam: nam posi-
to uno albo in Cœlo, & alio in Inferno consurgit
similitudo, ergo si album, quod est in Cœlo cau-
sat similitudinem in albo, quod est in Inferno: vi-
detur non habere sphæram determinatam: & op-
positum videtur impossibile.

Secunda pars est manifesta: nam relatio est
entitas realis realiter causata aliter enim: si esset
incausa; esset Deus: sed non causatur per actionē,
qua producuntur extrema; nec per actionē
à termino prouenientē: ergo per actionem fun-
damenti.

Dices in favorem prime sententiae: actio,
qua producitur relatio, est etiam relatio: ergo
per aliam actionem producitur: & sic in infinitum.

Secundo, omnes relationes videntur esse se-
cundi modi: nam omnes videntur fundari super
actionem, & passionem: sed hoc est cōtra Arist.
& contra omnes: ergo, &c.

Ad primum dico: quod in relationibus pro-
ductiis est status: nam actio non producitur alia
actionē: sed ipsa immediate à forma, seu potentia
productiva elicitur.

Ad secundum dicendum: quod relationes
secundi modi fundantur super actionem, qua ali
qua natura alicui individuo communicatur: non
vero fundantur super quamcumque actionem
productivam; qualis est actio, qua fundamentū
producit: nam per illam non tribuit esse eiusdem
rationis relationi: quia tunc fundamentū, & re-
latio essent eiusdem generis, & speciei: sed tantū
tribuit illi esse simpliciter.

Ad argumenta prima sententiae responde-
tur: ad primum quod ad relationem non est per
se motus: bene tamen est per se actio: non per se
primo: sed per se non primo.

Ad secundum dico: quod relatio produci-
tur proprietate: tamen quia necessario ponitur, extre-
mis positis, dicitur communiter comproduci.

Ad primū Ad secundam, pro secunda sententia dico:

quod relatio dependet à termino, vt à condi-
tione; & à causa complerente; ac specificante: non ve-
rente; vt à causa efficiente.

Ad secundum dicendum: quod licet quan-
titas non sit actua quantum ad transmutationē
generatiū, & alteratiū: quia non est princi-
pium alicuius accidentis corporalis: bene tamen
ponit de genere actiū ad producendam
relationē: sicut producit sui speciem intelligi-
bilem in intellectu: vt videtur tenere Doct. in 4.
distinct. 12. quæst. 3. ad argumenta principa-
lia.

Vtrum autem relatio, quæ super aliam rela-
tionem fundatur, causetur ab ipsa relatione, quæ
est eius fundamentū: vel ab absoluto, in quo illa
prior relatio fundatur? dubium est: Bargius vt
supra hoc se cundum affirms: sed illi, qui tenent
relationem esse causatiū speciei intelligibilis
sui, primum necessario concedere debent, elige,
quod tibi magis placuerit.

ARTIC. III.

An relatio realis realiter à suo funda-
mento distinguatur?

RIMA sententia afferit: quod relatio, 1. Sententia
licet sit realis intrinsece, & realiter deno-
minans subiectum: non tamen est reali-
ter à fundamento distincta: sed eadem

realitas absoluta fundamenti est realitas relatio-
nis, quatenus connotat terminum extrinsecum:
itaque tantum inter relationem huius generis, &
fundamentū, distinctionem rationis ratio ē na-
rā videtur hæc sententia concedere: quam Nomi-
nales, quos citat, & sequitur Suarez secundo to-
mo Metaph. disput. 47. sc. 2. defendit: & pro-
batur primo, si paternitas distinguitur ab homi-
ne, qui est pater; vel subiectatur in toto homine;
vel in aliqua parte: non in toto homine: quia tunc
quilibet pars hominis esset pater: nec in aliqua
parte: cum talis non sit assignabilis: ergo paterni-
tas non distinguitur realiter à fundamento: alias
enim in aliquo subiecto subiectatur.

Secundo arguit Ocham in primo distin-
ct. 30. quæst. 1. Relatio distinguuntur realiter à fun-
damento: ergo poterit Deus eam ab illo separa-
re: quod implicat: pater consequentia: quia quæ
realiter distinguuntur; & vnum non est alterius
pars: possunt ab inuicem separari: sed per vos re-
latio realis est huiusmodi: ergo.

Tertio, ex opposita sententia sequitur pro-
cessus in infinitum: ergo non est amplectenda:
pater antecedens: relatio realiter distinguuntur à
fundamento: sed illa distinctio est relatio: ergo
vel inter illam, & fundamentū est distinctio;
vel non: si hoc secundum: habetur intentum: si
primū: quādo de illa alia distinctione, quæ est
relatio: & ita in infinitum abibis.

Quarto sequitur: quod in Petro sunt infini-
ta realitates; videlicet proportionis; similitudi-
nis: & dissimilitudinis: pater: quia quod possunt
termini assignari: tot erant in illo relationes: &

cum